

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

103. štev.

V Ljubljani, v torek, dne 28. septembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo. „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravišтво „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca septembra, da jo zopet obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—
za pol leta „ 7.—
za četrť leta „ 3.50
na mesec „ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90
za četrť leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50
za četrť leta „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znanecem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavnarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravišтво „Rdečega Prapora“.

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu.

Nič ni bolj naravnega kot je naš ponos na naše izobraževalno društvo „Ljudski oder v Trstu“. In kako naj bi bilo drugače? Kako bi bilo mogoče, da ne bi bili ponosni na ta naš kulturni zavod, ki je sad velikega hrepenenja zavednega slovenskega delavstva po izobrazbi in napredku, ako pomislimo na lepo število krasnih poljudnoznanstvenih predavanj, ki jih je to društvo priredilo, in na njegovo bogato, da najbogatejšo slovensko in hrvatsko knjižnico v Trstu? Zlasti pa nas mora objeti ponos ako pomislimo, da je bila naša krasna knjižnica nakupljena izključno z delavskimi denarji. Osamosvojitve delavstva je naloga, ki jo mora izvesti delavstvo samo. Tako je rekel Marx. In dr. Tuma je ob ustanovitvi društva pisal odboru, da se bo delavstvo knjižnice posluževalo in bo nanje ponosno samo, ako se bo zavedalo, da je knjižnica njegovo last, ne darovana, marveč z denarji njegovega lastnega dela nakupljena. In tako se je zgodilo.

Pred mesecem je društvo knjižnico zatvorilo, da jo izpopolni in uredi. Danes steje knjižnica preko 3000 najlepših izbranih slovenskih in hrvatskih knjig. Na novo urejeno knjižnico otvori društvo s prvim oktobrom. Z novim letom pa se bodo smeli posluževati knjižnice proti malenkostnemu plačilu (4 vin.) vsi organizirani delavci. Odbor je bil izdelal načrt za javno ljudsko knjižnico, toda sredstva mu niso dovolila izvesti te velike ideje, ki pa ne ostane pozabljena, marveč se bo delalo, da se jo uresniči.

Sedaj se bližajo hladnejši večeri in društvo je že ukrenilo potrebno, da prične kmalu s predavanji. In to je potrebno. Predavanja silijo delavce k čitvu in mu ustvarjajo podlago k nadaljni

izobrazbi. Priznati moramo seveda, da so predavanja tisti del društvenega delovanja, ki dajejo društvu največ skrbi. Pretečeno sezono n. pr. društvo ni moglo prirediti sklenjenega števila predavanj zaradi pomanjkanja denarnih sredstev. In predavanja stanejo, ako pomislimo, da je društvo prisiljeno potrošiti dokaj za agitacijo in tiskovine, da doseže pri predavanjih moralen uspeh. In sredstva so nujno potrebna tembolj, čim pomislimo, da je vstopnina na predavanja tako nizka, da mora društvo doplačati tudi pri najboljši udeležbi. Toda to nas ne sme motiti. Predavanja je treba prirejati. Delavstvu moramo vsiliti priložnost do izobrazbe na vsak način. Sredstva zato pa je treba pa en ali drug način poskrbeti. Največji trud v prid delavske izobrazbe mora biti naše najslajše delo. Tako tudi razume odbor „Ljudskega odra“ svojo dolžnost. In čim večje so ovire, čim višja in strmejša je skala, ki moramo čeznjo, s tem večjim navdušenjem se moramo podati na delo. To je naše geslo. Želeli bi bilo, da bi se delavstvo tega zavedalo in da bi se z večjim navdušenjem priskočilo na pomoč društvu.

Vsak zaveden slovenski delavec bi moral postati član ljudskega odra in vpisati kot člane tudi svoje mlade otroke. Saj ima društvo na razpolago prav čedno število knjig za mladino. Pa tudi naše slovenske delavke ne bi smele zaostajati za sodrug. In čim večje število članov in članic bo imelo društvo, tembolj bo rastlo število knjig in tembolj pogostoma se bodo vršila predavanja. Naši delavci se zavedajo predavanj. Saj nam je v najboljši dokaz dejstvo, da je bila udeležba na naših predavanjih od strani slovenskega delavstva razmeroma veliko večja, nego pri predavanjih drugih narodov od strani drugorodnega delavstva. In vsakdo, ki je resničen prijatelj delavske izobrazbe, ta bi moral z vsemi močmi podpirati ta del delovanja našega društva. Vsakemu od nas mora biti ležeče na tem, da se naš delavec izobrazi v jeziku, ki ga najbolj razume. Saj je to v največjo korist najplemenitejše ideje.

Napisali smo te vrstice, da opozorimo slovenske delavce že sedaj na novo urejeno krasno knjižnico in na bližnje delovanje tega našega društva, ki je dalo v malih letih svojega obstanka najlepše sadove svojega delovanja, s kakršnimi se ne more ponasati v Trstu nobeno drugo slovensko društvo.

Gospodarski razvoj in davčna politika proletarijata.

Napisal dr. posl. dr. Karel Renner.

II.

Plačo se lahko zadene od dveh strani: z obdavčenjem dohodkov (posreden dohodninski davek) ali pa po neposrednih davkih, ki jih mora plačevati delavec pri nakupovanju svojih potrebščin. Socialni demokratje bi bili vobče pripravljeni, prevzeti dohodnino principielno kot dober in pravičen davek, od meščanske demokracije. V koliko imajo pri tem prav? Dohodninski davek zadene načeloma vsak dohodek enako in načelno ne pozna dohodkov raznih vrst ni pa vseeno, če ima kdo 2000 kron plače ali pa 2000 kron obresti od svojega naloženega kapitala.

Švota plač narodnega gospodarstva (menjajoči kapital) služi za nakup življenjskih potrebščin, da se nadomesti skupne družabno delovno moč. Davki na plačo toraj otežkočujejo ponovljenje te moči, na vsak način tudi, če se jih plačuje posredno. Splošni dohodninski davek ne more biti toraj nikoli pravičen in mora dohodek plače izločiti,

Da se ne obdačuje eksistenčni minimum, kakor n. pr. pri nas 1200 kron, ne nadomešča principielne izločitve dohodkov na plačo. Če je pri enem delu produkcije (n. pr. pri kmetijstvu) plača 1000 kron in pri drugem (n. pr. v strojni industriji) 2000 kron, potem je že v dejstvu teh plač, da se v prvem slučaju manj rabi za nadomestitev delovne moči, nego v zadnje označenem. Strojni delavec rabi v industrijskem središču gotovo več gotovega denarja za življenje, kakor delavec pri kmetiji in po gospodarskih zakonih je povprečna plača posameznika v največ slučajih njega skromen eksistenčni minimum. S številkami označenih svot, ki bi jih smatrali za najmanjši del (minimum) sicer nimamo, toraj je treba plačilni dohodek izključiti in to ne morda iz humanitarnih občutkov, da se ubogemu delavcu odvzame del njegove plače, temveč iz vzrokov gospodarskega razvoja, pa iz načina kapitalistične produkcije.

Na višku kapitalističnega razvoja mora edini davčni princip buržoazije podleči — seveda če je proletarijat tako v strokovnih organizacijah, kakor v konsumnih društvih dovolj močen za obrambo — in ekonomična resnica mora priti do veljave:

1. Plače so del produkcijskih stroškov, vsak davek na plače povisa produkcijske stroške, če se pridobi v mezdnem boju.

2. Vsaka državna naklada na stvari splošnega konsuma, je povod povišanja cen; obe dejstvi pa sta ničevni v očigled brezmejnemu številu organizaciji brezpravnega delavstva. Iz tega sledi navidezno:

Tako posredni kakor neposredni davki na plačo, se lahko, da se morajo znižati, če kapitalističen razvoj napreduje in če proletarijat svojo ekonomično in politično moč združi in jo uporablja. Nadalje sledi: Krščansko-demokratski nauk o splošnem dohodninskem davku se ne more kar meniti tebiti prevzeti, kajti tudi pojem o eksistenčnem minimumu ga ne more olepsati.

Ravno tako je splošno načelo progresije malega meščanstva, ker tudi pri čezvrednostnih dohodkih niso vsi deli enaki. Obresti in renta sta osebna dohodka brez funkcije tudi s kapitalističnega stališča; podjetniški dobiček ne. Vsak vir teh dohodkov je različno vrstnan; popolnoma enaka progresija je toraj nepravilna. Na kapitalistični podlagi nadalje — in na tej stojimo še danes — ne služi ves dobiček, za zavitek, temveč velik del tega se uporablja, da se nakupi kapital, toraj v razširjevanje produkcije.

V brezmejnost povišana progresija napravi veliko več, kakor je namen, kajti ona ne zadene le konzuma luksurijskih stvari v hiši bogataša, temveč otežkočuje zopet urejevanje dohodninskih podjetij, toraj pomnoževanje privatne prilike za delo. Proti temu pravzaprav ne bi imeli ničesar, če bi se davki uporabljali zato, da se iz njih sanujejo družabna dohodninska podjetja. Navadno pa vendar ne služijo v to, temveč le za oboroževanje i. t. d. Socialistična družba bi lahko progresijo tako uredila, meščanski državi se pa to ne more dovoliti. Progresija se toraj tudi pri kapitalističnih dohodkih uvede le v okviru gospodarstva z uporabljajočimi konsumnimi predmeti in ne sme v normalnih razmerah doseči višine akumulacije čezvrednosti. Davčna formula malomeščanstva je toraj teoretično jako dvomljive vrednosti in z ozirom na bodoči razvoj za proletarijat neuporabna

in potrebuje precejšnje premenitve, o čemur se pa prilično še pogovorimo.

Ravno tako neuporabna je pa tudi za prihodnje čase formula proletariata, ki jo je proletarijat početkom nastavljal, češ: Absolutno ne indirektnih davkov, vsaj v toliko ne, kolikor zadevajo potrošne davke. (Potrošni davki so pa v prvi vrsti direktni davki.) In k tem spadajo skoro vsi davki na luksus. Proti njim ni drugega ugovora — nego da malo nesejo.

Davčna formula, ki naj nas vodi, mora toraj iziti iz davčnih virov samih in se ne more drugače glasiti nego: nobenih davkov na delo, temveč le davke na posest. Ne davkov na družabno potrebnost gospodarstvene potrebščine, temveč na proste, luksurijske.

Revirna konferenca rudarjev južnih pokrajin.

V nedeljo, dne 5. t. m. se je vršila v Trboveljah revirna konferenca rudarjev južnih pokrajin, na kateri so bili zastopani delegatje desetih podružnic in vplačevalnic ter revirni odbor. Podružnica «Store» je oprostila nenavzočnost. V imenu unijskega vodstva je bil navzoč sodr. Jarolim.

Sodrugi Čobal je otvoril konferenco, naznanil dnevni red, kateri se je brez premembe odobril. Predsednikoma sta bila izvoljena sodrug Repovš iz Zagorja in sodrug Kokalj iz Idrije, zapisnikarjem sodrug Malovrh iz Hrastnika in sodrug Hauptman iz Trbovelj.

Sodrugi Jarolim je v daljšem poučnem govoru pozdravil v imenu unijskega vodstva konferenco, kar je sodr. Sitter v slovenskem jeziku ponavljal.

K prvi točki dnevnega reda je govoril sodrug Čobal o potrebi organizacije ter je za vzgled kazal na mednarodno organizacijo rudniških podjetnikov, ki je naperjena edinole proti rudarjem. Pri nas na Slovenskem je rudarjem vse drugo mar, nego organizacija in radi tega so tudi slovenski rudarji najbolj podvrženi nemilostnim izkoriščevanjem. Kazal je na vspehe rudarjev na Angleškem i. t. d., kateri so dosegli jako lepe vspehe potom mnogoletnega organiziranega boja, za kar se pa rudarji na Slovenskem še vse premalo zanimajo.

Debate so se udeležili sodr. Sitter, Štravs i. t. d., nakar se je vzel govor sodr. Čobala na znanje.

K drugi točki o predlogih unijskega vodstva na unijski zbor je govoril sodr. Sitter ter je na podlagi lastne izkušnje in na podlagi predlogov raznih podružnic in vplačevalnic dokazal, da hoče vodstvo s tem, da stavi predloge za preureditev pravil, ustreči želji članom. S tem, da se zvišajo prispevki — kar imajo druge stroke že zdavnaj vpeljana — bode tudi dana možnost, da se zviša podpora v času stavke, brezposebna podpora, potovalna podpora, bolniška podpora ter tudi pogrebščina. Domesek za pogrebščino (1 K letno) in solidarni sklad (60 vin. letno) odpade, ako se bodo predlogi Unije sprejeli. Po dolgi, živahni debati, katere so se udeležili sodr. Jarolim, Štravs, Kokalj, Čobal, Laibacher, Kraker, Bucich, Sitter i. t. d., je konferenca sprejela sledeči predlog: Konferenca sprejme predloge unijskega vodstva obenem predlog sodrugov iz Idrije (točka 26, objavljena v št. 26 «Glück auf») kakor tudi predlog, objavljen v št. 79 «Rdečega Prapora».

K tretji točki (Rudarski strokovni list) je sodrug Štravs utemeljeval potrebo slovenskega rudarskega strokovnega lista ter kazal na poučna poročila za rudarje v «Glück auf». Po dolgem izvajanju sodr. Štravs so se oglasili k besedi tudi sodr. Jarolim, ki je izjavil, da unijsko vodstvo gotovo simpatizira s predlogom sodrugov iz Idrije ter ga bode tudi upoštevalo, Sitter in Čobal, na kar je konferenca sklenila sledeči predlog: Revirna konferenca sklene predlog sodrugov iz Idrije glede ustanovitve slovenskega rudarskega lista ter nalaga slovenskim delegatom na unijskem zboru zastopati predlog. Revirni odbor ima stopiti v najkrajšem času v dogovor z izvrševalnim odborom in po unijskem zboru z unijskim vodstvom.

V revirni odbor so bili izvoljeni: Trbovlje: Ivan Hauptman, Hrastnik: Ivan Urlep, Zagorje: Miha Čobal in Anton Ule, Idrija: Ivan Štravs. Delegatom za unijski zbor so bili voljeni za Trbovlje, Hrastnik, Store, sodr. Zabukovec; za Velenje, Ljese in Črno sodr. Ivan Hauptman; za Zagorje, Idrija, Sp. Idrija, sodr. Ivan Štravs; za Kočevje in Labinj sodr. Pavl Bucich. — Sodr. Sitter omeni, da z dobo unijskega vodstva poteče tudi doba

delegacijskega člana, nakar se je sodr. Čobala izvolilo za delegacijskega člana. Sodr. Štravs je stavil predlog: Unija naj pošlje takoj po njenem zboru po vseh podružnicah in vplačevalnicah svojega tajnika, da člane obvesti o sklepih zbora.

Predlog jo bil sprejet. Sodr. Repovš je končno pozval delegate na delo za organizacijo ter zaključil konferenco.

Shodi.

V Komnu na Krasu se je vršil v nedeljo, 19. t. m. ob 5. uri pop. na dvorišču gostilne Franceta Kovačiča, volilni shod, ki ga je sklicala socialno-demokratska stranka. Vsled slabega vremena in deloma vsled drugih nepričakovanih ovir, ni bila udeležba velika. Tudi agitacije je bilo premalo. Shod je otvoril sodr. Regent iz Trsta ter podal po kratkem nagovoru besedo sodrugu Marici iz Nabrežine, ki je v daljšem govoru raztolmačil program, s katerim nastopa naša stranka pri sedanjih volitvah. Za njim je govoril še sodrug Regent. K besedi se ni oglasil nihče in je sodr. Regent shod zaključil. Iz obrazov navzočih se je pa čitalo, da so jako dobro razumeli pomen besed obeh govornikov ter da čutijo globoko resničnost njihovih izjav. Po shodu pa se je vnela med navzočimi politična razprava, iz katere se je dokaj jasno kazalo nezaupanje, ki so ga deležni na Krasu naši dve meščanski stranki.

Na Krasu je sploh zelo ugoden teren za širjenje socialistične ideje. Z malim trudom bi se pri nas, zlasti v Komnu, veliko doseglo. Dela pa pričakujemo in sadovi ne bodo izostali.

Dopisi.

Tržič. V «Slovincu» beremo, da je dr. Krek na Glincah v nedeljo 26. t. m. blagoslovil katoliški konsum, ki naj bo konkurenca glinski prodajalni «Kons. društva za Ljubljano in okolico». Ponižno vprašamo zato «Slovincu», ali misli, da bo Krekov blagoslov kaj pomagal? Pri nas v Tržiču je klerikalni konsum s filialo v Križih žalostno pogorel kljub — blagoslovom Krekovim! Papov je bil blagoslovljen — vse blagoslovljeno — in sedaj, jerum, jerum. — Glinčanje! Pozor! Po našem mnenju je za Vas le prodajalna «Konsumnega društva za Ljubljano in okolico».

Iz Tržiča. Klerikalno konsumno društvo pri nas je propadlo. Tudi se ni drugega pričakovati moglo, kajti klerikalcem je skrb za ljudstvo zadnje. Prvo pa seveda skrb zase! Tako n. pr. ne snujejo nikjer konsumnih društev radi njihovega namena: «pomagati konsumentom v boju za obstanek», ampak pri snovanju teh prekoristnih društev imajo povsod le svoje osebne, oz. politične cilje pred očmi. Jasen dokaz za to trditev je pač Tržič. Konsumno društvo so osnovali, s tem pa je bilo delo končano! Potem so pustili vsemogočnemu Papovu, da je delal, kar je hotel... In danes je konec! — Z ozirom na vse to se je vršil v nedeljo 26. t. m. shod v Tržiču, ki so se ga udeležili člani vseh tukajšnjih strokovnih organizacij (čevljarske, predilniške in strojarke). Po poročilu sodr. Antona Kristana iz Ljubljane, ki se je v svojem poučnem govoru ozrl na razmere v Tržiču, na klerikalne namene zadružništva vobče ter na pravi namen konsumnih društev, se je soglasno sklenilo: ustanoviti konsumno društvo za Tržič in okolico. Izvolil se je tozadevni pripravljalni odbor, v kateri je vsaka organizacija poslala svoje zastopnike. Med čevljarji bodo nabrali člane ter pobirali deleže i. t. d. sodrug Mikš, Bukovnik, Erlah, Špendal, med predilničarji sodr. Jazbec, Lenartek, Marič, Mizlikar in Režek, med strojarji sodr. Hafner in Oblak. Za načelnika si je pripravljalni odbor izvolil sodr. Jožeta Bukovnika, za namestnika sodr. Lenarteka. — Pristopnina se je določila na 1 K; delež 80 K. — Začetek je s tem storjen. Sedaj pa na delo! Dobremu delu morajo slediti uspehi. Uspehi Idričanov, Zagorčanov, Jeseničanov in drugih naj nas pa navdajajo s potrebno navdušenostjo!

Spodnja Šiška. Novi občinski odbor čaka veliko dela; na vseh krajih se ljudstvo pritožuje in kaže nezadovoljnost. To so dokazi stare lenobe egoističnega občinskega starešinstva. V prid občanom se sploh ni nič naredilo, proti njih volji vse. Za ceste se sploh ni skrbelo, za razsvetljavo še toliko manj, zato je pa vse v tako lepem stanju. Propadli občinski odbor z g. V. Maurerjem na vrhuncu je šel sploh s tega stališča, če je prosilec Starošiskar, to je liberalno nazadnjaški, dotičnemu se ustreže, če je prav protipostavno, nasprotno se drugemu, čeprav postava določa, prošnja odkloni. Gospod Maurer in propadli drugi so zmeraj rekli: kaj «pritepenec» ne bodo z nami komandirali, mi smo Šiskarji in kdor je Šiskar, smo mi z njim, vsem drugim smo nasprotniki. Naše delo je pravo in naša misel je napredna, ceste morajo biti kolikor mogoče bolj ozke, da se n. pr. okužen zrak od gnojnih jam, ki se nahajajo po dvoriščih in pred hišami, ne bo mogel prehitro izčistiti. Če se zida nova hiša, in je prosilec Starošiskar, naj se mu dovoli, da postavi hišo sredi ceste. Če je «pritepenec», se ga ostrize tako, da mora zemljo plačati drago in potem mora odsto-

piti veliko za cesto. Seveda se včasih gospodje zmotijo. Pri prvi občinski seji meseca julija smo imeli precej priložnosti govoriti v imenu zgoraj omenjenih slučajev. Franc Bizjan ima ali je imel svoje posestvo, to ravno ne moremo konstatirati. Danes samo toliko omenim, da mu je g. V. Maurer dovolil podreti šrambo za seno in postaviti na dotično mesto dva metra iz stavbene črte na cesto, majhno poslopje za stanovanje. Dotična cesta je komaj osem met. široka in za g. Maurerja še preširoka. Druge hiše stoje ravno v črti in g. Maurer si je mislil, saj cesta še drugače lepa ne more biti, če ne stoji hiša kakšnega Starošiskarja dva metra iz stavbene črte, to je na sredi ceste. Novi občinski odbor je sklep g. Maurerja odklonil in je prepovedal g. Francu Bizjanu zidanje dotične stavbe na občinski cesti. Zida lahko, če hoče, samo s ceste se mora za dva metra umakniti. G. Franc Bizjan kot Starošiskar se opominu novega občinskega odbora ni uklanil ne prvič, ne drugič in tudi ne tretjič, v mislih, da je novi občinski odbor samo za pritepenec in za Starošiskarje je pa g. V. Maurer. Ko je prišel orožnik v imenu okrajnega glavarstva in pustil delo ustaviti, ker se ni po predpisih stavbnega reda in po sklepu občinskega odbora delalo, je šele posijala solatna svetloba trmoglavemu Francu Bizjanu do možgan in se je udal usodi. Seveda g. Viljem Maurer je še danes teh misli, da to ni napredek, če se dela po določilih občinskega in stavbnega reda.

Glas iz Št. Janža. Čitali smo dopis v dveh št. «Rdečega Prapora», v kojih so sodrug iz Idrije razkrinkali značaj in denuncijantsko početje treh delavskih zaupnikov iz Št. Janža, kakor tudi pristransko postopanje revirnega urada napram dogodku, doigranem 27. junija, oziroma 28. julija v Št. Janžu. Ker pa naši čitatelji pri vsem tem še ne poznajo nezaslišanih razmer rudarjev v Št. Janžu, je naša naloga, da vladajoče razmere pod rud. oskrbnikom Gmeyerjem v par slučajih pokažemo. Meseca marca t. l. so bili izvoljeni trije rudarji v odbor bratovske skladnice. Ker pa izvoljeni niso ugajali oskrbniku Gmeyerju, jih je ta takoj črtal ter za neveljavne proglasil, na njih mesto pa postavil druge tri, njemu priljubljene delavce. Seveda je to mogoče le v Št. Janžu, kjer rudarji nimajo niti pravih bratovske skladnice. Odbor se voli le pro forma, ker zakon to zahteva. Upravo bratovske skladnice je tako le v rokah rudniške gospode, ki dela, kar hoče in kar se ji poljubi. Dokaz temu je to, da delavci v Št. Janžu niti tega ne vedo, kako se jim bolniške dneve odmerjajo po 8 ali 10 urni dnini! V rudniku nimajo rudarji niti poštene pitne vode, dasi rudniško-policijski red § 184 to zahteva. Tudi službenega reda nimajo šentjanški rudarji: imajo ga namreč gospodje pri rudniku skrbno zaprtega. Kaj pa šele policijski red. Vse te odredbe so šentjanškim delavcem španska vas. Stanovanjske razmere v eraričnih hišah so tudi naravnost škandalozne. Rudarji nimajo niti toliko prostora, kamor bi svojo, vsak dan iz jame prinešeno mokro obleko devali sušiti, ampak mora rudar v zimskem času dannadan oblačiti gnilo in smrdljivo, nikdar suho obleko. Ko pa so se enkrat rudarji predzrnili prositi tozadevno uredbo, se jim je odbila, češ, tega ne rabite. V takih razmerah živi torej šentjanški rudar in čuda ni, ker ne pozna organizacije. Oskrbnik Gmeyer in njegovi podrepaniki pa hočejo vsako najmanjšo nezadovoljnost takoj zadušiti, ali prepričani naj bodo, da bo tudi to, in sicer proti njih volji, kmalu izginilo. Rudarjem pa svetujemo, naj se poleg drugih sotovaršev organizirajo.

Trst. (Apoliticizem.) To je najnovejšo geslo tržaških slovenskih in italijanskih nacionalcev, s katerim mislijo preprečiti vstop delavcev v naše strokovne organizacije. Ljudje, ki so ustanovili N. D. O., so pripovedovali, da ne bo politična in da bodo smeli v njo delavci vseh političnih nazorov. Pa so gospodje nehoti to svojo trditev zavrnili z dejstvi. N. D. O. se je bavila skoraj izključno s politiko in so bili malone vsi njeni nastopi politični. Sedaj pa nameravajo nekateri ljudje v Trstu narediti iz te nepolitične N. D. O. kar čisto novo samostojno politično stranko. Pa imajo premalo pristašev. Povedati moramo namreč, da v Trstu je N. D. O. že tako padla, da se čita o njej še samo na predzadnji koloni tržaške «Edinosti». Sedaj je ta N. D. O. izgubila celo zaupanje v samo sebe. In ker je videla, da so tudi uslužbenci v glavnih skladiščih končno vendarle uvideli, da potom N. D. O. ne pridejo nikamor, se je N. D. O. obrnila do bivšega predsednika naše organizacije glavnih skladišč, gospoda Jadrečiča, da on izkuša po poti apoliticizma pripeljati izgubljene ovčice zopet v N. D. O. Ta gospod Jadrečič, ki ni več predsednik niti član naše organizacije glavnih skladišč samo zaradi tega, ker se mu ni dovolilo izrabljati organizacije v svoje egoistične svrhe in ker člani niso marali poplačati njegovega predsedovanja tako drago, kakor je želel, je priredil že tri shode. Prva dva v gostilni «Pri stari breskvi», kamor je vabil samo slovenske delavce. V nedeljo pa je sklical javen shod kar v gledališče Fenice. Toda shoda se je udeležilo celih 70 delavcev, vseh navzočih pa je bilo 90. Na shod je prišel tudi dr. Mandić in je tudi govoril. Na shodu so povdarjali apoliticizem ter pripovedovali, kako lepo da bi bilo, ako bi se delavci združili v posebno organizacijo,

ki ne bi bila podvržena vplivom nobene stranke. (N. pr. v N. D. O.) Te shode pa delajo zaradi tega, ker so izvedeli, da namerava naša organizacija nastopiti, da izboljša položaj uslužbencem v glavnih skladiščih in hočejo na vsak način preprečiti, da bi delavci res dosegli prepotrebno izboljšanje. Ako bi bili gospod Jedrejčič in N. D. O. od delodajalcev plačani, ne bi mogli za delodajalce boljše delati. Ako že žele, da se delavci združijo vsi v eno organizacijo, zakaj ustanovljati novih? Zakaj se ne bi združili v našo? Apolitizem je že davno temeljito dokazana neumnost, ki jo pa narodnjakari in buržoazija izrabljajo zato, da slepijo delavstvo. Na shodu v nedeljo se je izvolil tudi odbor, ki naj stopi v dogovor z našo organizacijo za skupen nastop. To je nemogoče. Nikdar se naše organizacije ne bodo združile za nobeno stvar z N. D. O., katere voditelji so premissljeno in s prevdankom proti volji članov sklenili organizirati pri stavki težakov krumirstvo. Na tem nedeljskem shodu so bili tudi navzoči nekateri italijanski nacionalci, o katerih pa smo izvedeli, da so odstopili iz Jedrejčičevega odbora, ko so izvedeli, da ima on nalogo delati za N. D. O.

Delavci bi morali pa končno vendarle razvideti, da so jih posamezniki in narodnjakari že preveč vodili za nos in pristopiti bi morali naši organizaciji, ki je ne bodo premagali nasprotniki in ki je edina ustanovljena od zavednih delavcev in zaradi delavcev. Mandču pa priporočamo, naj se izogiba gospoda Jedrejčiča, drugače bo imel kaj kmalu tudi z njim prizore, kakršnega je doživel z Jakličem v Ajdovščini. Pa zelo žalostno je, da delavstvo v svojem, umetnim potom podžiganem sovražstvu do socialne demokracije, verjame več rajše ljudem kakor Jaklič-Jedrejčič, nego poštenim ljudem in poštenim svojim tovaršem.

Domače vesti.

— **K shodu narodno-radikalnega dijaštva.** Minule dni se je vršil kongres narodno-radikalnega dijaštva. Prirejen je bil popolnoma v okvirju liberalne stranke, tako da se je na zunaj kazala natura sedanjega radikalizma. Tiste, ki so od narodno-radikalnega gibanja pričakovali notranje prireditve slovenske inteligence in ki so upali, da postavi namesto glubih src in gnilih značajev novo in krepko generacijo, je shod hudo razočaral. To dijaško gibanje si ni moglo ohraniti samostojnosti in svobode, ker mu je manjkalo ideje vznešenosti nad nivo slovenske inteligence; zajeziti ni moglo — kot kažejo slučaj — klerikalne poplave med dijaštvom, kar dokazuje, da ni vzgajalo iz sebe trdnih značajev. Na drugi strani padajo radikalci v propadajoči liberalizem kot muhe v močnik, kar dokazuje znaten manko intelekta. Sploh danes radikalci po večini niso nič drugega kot sramežljivi liberalci. Če si od svojega vstopa v liberalno stranko obetajo preobrazbo slov. življenja, se nahajajo — v najboljšem slučaju — v navni zmoti. Boljši elementi spoznavajo, da se radikalni »studenček« izliva v liberalno »rečico«, zato so v notranjosti odpadli od radikalizma, četudi so v radikalne matrike še zapisani.

— **Slovenski kandidatje v italijanskem okraju.** Združeni odbor vseh slovenskih strank je postavil številne kandidate v italijanskem volilnem okraju kot protidemonstracijo proti italijanskemu ščuvanju zoper premestitev slovenskega učiteljskega v Gorico. Nimamo ničesar proti temu sklepu, izjavljamo le, da tega sklepa niso storile vse slovenske stranke. Naša stranka ni o tem nič vedela in tudi ni dobila nikakega obvestila o kakšnem skupnem nastopu.

Zadnje vesti.

Goriške volitve.

Gorica, 27. septembra. Natančen izid volitev iz splošne kurije še ni znan, vendar je pa skoro nedvomno, da bodo potrebne ožje volitve, ki se vrše v nedeljo. Klerikalni kandidatje so dobili nekaj čez 10.000, liberalno-agrarni nekaj čez 9000, socialni demokratje okrog 1200 glasov. Socialni demokratje so od zadnjih volitev močno napredovali. O stališču stranke pri ožjih volitvi, ki je po dosedanjih poročilih neizogibna, bo sklepal deželni odbor stranke v zmislu sklepov redne in izredne deželne konference.

Nabrežina, 27. septembra. Tukaj so dobili liberalno-agrarni kandidatje 69, klerikalni 29, socialno-demokratski 187 glasov (tr. Tuma 190, Vrčon 188, Marica 187); v Šempolaju liberalno-agrarni 20, klerikalni 6, socialno-demokratski 64; v Slivnem liberalno-agrarni 24, klerikalni 4, socialno-demokratski 31.

Gorica, 27. septembra. Po dosedanjih poročilih so dobili klerikalni kandidatje do 10.531, liberalno-agrarni do 9439, socialni-demokratje do 1200 glasov. Razdele se tako:

Klerikalci:	
Fon	10.532
Jerič	10.506
Manfreda	10.501
Liberalci in agrarci:	
Franko	9434
Štrekelj	9413
Križnič	9439

Socialni demokratje:

Dr. Tuma	1180
Marica	1196
Vrčon	1200

Gorica, 27. septembra. V italijanskem delu dežele bo ožja volitev med klerikalnimi in liberalnimi kandidati.

Gorica, 27. septembra. Natančni izid večrajšnih volitev bo znan šele jutri, ko se izvrši generalni skrutimij.

Dunaj, 25. septembra. V občinskem svetu se je včeraj vložil predlog, da naj župan ukaže mestnemu svetu, da izdela in predloži občinskemu svetu resolucijo, ki izrazi nedvomno zahtevo, da se ima sankcionirati zakon Kolisko-Axmann.

Zakon Kolisko-Axmann. Dunaj, 27. septembra. Nemške meštanske stranke se razburjajo, ker vlada ni odgovorila na nujni predlog, ki ga je sprejel nižjeavstrijski deželni zbor, da se takoj predloži Axmannov zakonski predlog na sankcijo. Kakor znano, zahteva Axmannov predlog, da sme biti na nižje avstrijskih šolah izključno nemški učni jezik dovoljen. Začetkom oktobra hočejo nemško-nacionalne stranke radi tega sklicati konferenco. (Nazadnje bodo Bienenrha zapustili še njegovi zagriženi prijatelji. Op. ur.)

Proti draginji. Brno, 27. septembra. Socialni demokratje so priredili tukaj in v mnogih moravskih mestih velike demonstracije proti nameranim novim davkom, zlasti proti zvišanju naklade na pivu.

Nižjeavstrijske šole. Dunaj, 27. septembra. Danes se je deželnemu šolskemu svetu podal predlog okrajnega šolskega sveta v Mistelbachu, da naj se razpusti krajni šolski svet v Poštorni, češ, da zanemarija svoje dolžnosti glede na nemško šolo v Poštorni. Deželni šolski svet je vrnil vlogo z opombo, da predlog ni zadostno utemeljen.

Češki deželni zbor. Praga, 27. septembra. Dosedaj je bilo posredovanje deželnega maršala Lobkovića, da bi omogočil delovanje deželnega zbora popolnoma brezvpešno.

Špionaža. Krakov, 27. septembra. Podčastnika druge topničarske divizije Zieliškega so zaprli, ker je osumljen radi špionaže.

V obupu. Praga, 27. septembra. Delavka Ana Dupin je iz obupa radi slabega življenja svojega moža polila pohištvo s petrolejem, ga zažgala in se obesila na oknu. Ko je prišla požarna bramba, je bila žena že mrtva.

Ogrski poslanec umrl. Budimpešta, 27. septembra. Državnozborni poslanec Thaly je danes umrl.

Eksplzija. Monakov, 27. septembra. Smodnišnica Masbah pri Salcburgu je eksplodirala. Na hišah po pol kilometra daleč so popokale šipe.

Princ Gjorgje. Belgrad, 27. septembra. »Štampa« javlja, da je srbska vlada sklenila, izplačati priocu Jurju 500.000 dinarjev, da poplača svoje dolgove in mu dovoliti 120.000 dinarjev letne apanaže.

Belgrad, 27. septembra. Radi sklepa vlade, da se plačajo Gjorgjevi dolgovi in da se mu dovoli apanaža, je pričakovati v skupščini veliko debato. Proti apanaži je bila že lani ostra opozicija.

Španija in Maroko. Madrid, 27. septembra. Iz Melile se poroča, da so Španci v soboto po lahkem boju zasedli Tamirno, južno od Marbika. Španci so imeli male izgube, sovražnik pa velike. (Tako poročajo seveda Španci.) Drugo poročilo javlja, da so Španci zasedli Nador in sosedne hribe ter da se je vdalo mnogo Mavrov.

Rusija. Peterburg, 27. septembra. Novoje Vremja javlja, da so kitajski vojaki na daljnem vzhodu napadli in oropali ruske trgovce. V Karbinskih predmestjih so baje odkrili kitajsko zaroto proti Rusom.

Ogrska kriza. Budimpešta, 28. septembra. Danes se odprl ogrski državni zbor. O položaju na Ogrskem se je izrazil znan državnik tako: »Izza avdiencie ministrskega predsednika drja. Wekerla in njegovega povratka z Dunaja, je splavalo vsako upanje, da se kriza gladko reši, po vodi. Med neodvisnjaki in pristaši pogodbe se je položaj poostiril do skrajnosti. Košut, ki do zadnjega trenutka ni vedel, na katero stran naj se nagne, se je končno vendar vdal Justhovem zahtevem, vsaj kar se tiče tega, da se ima sestaviti ministristvo iz samih Košutovcev. Nasprotno pa nihče ne verjame, da bi Košut hotel izvesti volilno reformo na podlagi spojitve in enake volilne pravice. Na avdienci, na katero bo Košut poklican, bo baje nastopil proti Wekerlu in zahteval od kralja, da se sestavi kabinet iz samih neodvisnjakov, seveda s Košutom na čelu.

Budimpešta, 28. septembra. Izvrševalni odbor neodvisnjaške stranke je imel včeraj sejo, ki je trajala komaj 5 minut. Košut je naznanil, da bo povabljen na avdienco, na to je izvrševalni odbor sklenil, da se državni zbor odgodi do 5. oktobra. Predsednik Justh bo danes naznanil ta predlog in misli se, da pojde odgoditev gladko. Razen Košuta bodo povabljeni na avdienco še Andrassy, Tisza in Khuen-Hedervary. O zadnjem se pravi, da ima nalogo, če se razbije pogajanje med sedanjo vlado in krono, razpustiti parlament in voditi nove volitve.

Budimpešta, 28. septembra. Na današnji seji bo Hollis predložil poročilo bančnega odseka, ki zahteva ustanovitev samostalne banke z novim letom 1911. Potem se zbornica odgodi. Splošno se smatra to za zmago Justhove skupine. Kriza se je torej poostрила do skrajnosti. Na banketu včeraj popoldne je Justh izjavil, da je Košut dejal: »V vprašanju banke smo v stranki vsi složni.«

Budimpešta, 27. septembra. Današnja socialno-demokratska »Nepszava« je bila konfiscirana, ker je pozivala delavce na demonstracijo za splošno volilno pravico.

Društvene vesti.

§ **Vinsko trgatav** priredi strokovno društvo krojaskih pomočnikov v nedeljo, dne 3. oktobra 1909 v gostilni g. Fr. Pocka, Florijanska ulica 6. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za osebo 20 vinarjev.

§ **Splošna delavska zveza »Vzajemnost«** v Ljubljani, o katere pomenu in namenu bomo obširneje poročali v četrtkovi številki, je imela v nedeljo dne 5. septembra dopoldne v restavraciji »International« svoj ustavnovni občni zbor, ki je izvolil naslednje sodruge v odbor: predsednik: Kocmur Ivan (uslužbenec tobačne tovarne); podpredsednik: Bartl Franc (urednik); tajnik: Dražil Štefan (črkostavec); blagajnik in računovodja: Leh-pamer Štefan (črkostavec); odborniki: Michler Valentin (kolpster), Strmšek Gaspar (sprevodnik juž. žel.) in Škof Albin (inkasant). V nadzorstvo sta bila izvoljena sodruga Sajovič Valentin (krojač) in Vehovec Jakob (železostrugar). Naslov zveze je: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6/II. Vpisuje in vplačuje se vsak delavnik od 8. do 12. dop., ter od 2. popoldne do 7. zvečer. Vpisnina znaša 20 vin., mesečni prispevek 20 vin.

§ **Plesne vaje** članov Splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Ljubljani se prične v nedeljo 3. oktobra ob 3. popoldne v salonu bivše Hafnerjeve pivnice na Sv. Petra cesti št. 47. Vaje se bodo vršile v vseh navadnih in modernih plesih po najnovejši metodi. Vadilo se bo vsako nedeljo od 3. popoldne naprej, izjemoma pa tudi ob praznikih in drugih dnevih, kar se bo vselej posebej naznanilo. Salon je prenovljen in nalašč urejen za ta namen. Podrobnejša pojasnila se dobe v društvu in na lici mesta. Vabi se k obilni udeležbi. Po članih vpeljeni gostje dobrodošli.

§ **Sodrugom telovadcem** v Ljubljani na znanje. V področju Splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Ljubljani se je ustanovil telovadni odsek, ki takoj prične z rednimi vajami, čim bo rešena prošnja, ki se je predložila občinskemu svetu za prepustitev telovadnice na I. ali pa II. mestni deški ljudski šoli. Sodrug, ki so ž. telovadili, oziroma imajo veselje do telovadbe, pa še niso člani zveze, naj se priglase čim prej, da ne bo motenja v pouku.

§ **Tudi pevski klub** se ustanovi v področju »Vzajemnosti«, kakor hitro bo priglasi vsaj 25 že izvežbanih pevcev, oziroma takih, ki imajo veselje in zmožnost za to.

§ **Dramatični ali gledališki odsek** društva »Vzajemnost« se ustanovi in prične takoj s poukom, kakor hitro bo priglasi vsaj deset sodrugov in sodruginj. Na ta odsek opozarjamo zlasti mlajše članice in člane.

§ **Išče se voditelj za plesne vaje** v Ljubljani. Sodrug, ki imajo prakso in so kot taki že delovali, oglasijo naj se v upravnistvu »Rdečega Prapora«. Rabi se tudi igralec na glasovir. Zglasiti se je istotam.

Vabilo.

V nedeljo, dne 10. vinotoka 1909 se vrši ob 3. uri popoldne v gostilni g. Jak. Božiča v Trbovljah

ustanovni zbor zadruga „Delavski dom“

z dnevnim redom:

1. Čitanje in potrjenje zadrugnih pravil.
2. Volitev načelnštva.
3. Volitev nadzorništva.
4. Razno.

Člani se naprosi, da pridejo v polnem številu.
Ignacij Sifter, proponent.

H. Sutfner

Ljubljana :: Mestni trg

razpošilja: ure, zlatnino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trgovko. — Veliki novi cenik zastonj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 450. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: :: nikelnasta K 120, srebrna K 5.— ::

Paraliza nacionalizma.

Gradec, 23. septembra 1909.

Nemška nacionalno-klerikalna večina je v današnji seji proti glasovom nemških soc. demokratov in slov. klerikalcev odklonila predlog Benkoviča glede podpore po toči oškodovanim kmetom iz edinega vzroka, ker je bil slovensko stavljen. Nemški nacionalizem klerikalne in liberalne barve se je zaletel v brezpametno misel, da slovenščini v delnem zboru ne pripada pravica razpravnega jezika; to stalšče rodi absurdno konsekvenco, da je pasivna volilna pravica na Štajerskem omejena le na tiste, ki so nemščine v govoru popolnoma vešč. Kakor je razvideti iz tega, nacionalizem v resnici mrači ljudem pamet in jih prepušča slepim strastem. Če protestiramo proti blazenju nemškega nacionalizma, ne dajemo odveze slovenskemu nacionalizmu; nasprotno, v nacionalizmu te ali one narodnosti vidimo slejkoprej hudega sovražnika, ki onemogočuje plodovito narodno spravo in kateremu velja naš najostrejši boj. V stvarnem oziru so slovenski nacionalci to pot zastopali nedvomno pravično zadevo, četudi so jo zastopali taktično zelo zgrešeno in nesrečno; vendar pa bi bil napačen sklep, da je slovenski nacionalizem le za sold boljši, koristnejši in pravičnejši kot nemški: oba sta narajena iz istega testa, po obeh se pretaka isti strup, ki otruje že itak otrovane politične razmere. Oba sta škodljivca narodov in delavstva. Zatorej velja obema enako naš neizprosni boj!

Delavstvu Žabkarjeve tovarne v pomisleki!

Ker sem dne 13. t. m. ob času stavke posredoval med delovodjem Čergonjo in gosp. Žabkarjem na eni in vajencem Jančigajem, zaradi katerega ste stopili v stavko, na drugi strani, mi dovolite, da izpregovorim o stvari sami nekaj besed.

Dne 6. svetana t. l. je stavbni ključarski pomočnik Čebul (ki ga ni več pri Žabkarju) oklofufal in obrcal strojnega ključarskega vajenca Jančigaja. Ker je bil slednji že dalj časa dodeljen pomočniku-strojnemu Kvaliču in ker Čebul za svoje dejanje ni imel opravičenega vzroka, je Jančigaj tožil Čebula pri okrajnem sodišču, ki ga je obsodilo na 24 ur zapora.

To pa je bil povod, da je g. Žabkar vajenca odpustil, češ, da ne dopusti, «da bi se pri njem fantje po sodnih tožarili». Vajencu, ki se je učil že od 15. julija 1907 ni preostajalo drugega, kot da je tožil tvrdko Žabkar zaradi prelomitve pogodbe.

Pred okrajnim sodiščem se je razprava vršila tri dni in je g. sodnik Al. Zebre tožnika odbil, češ, da je neopravičeno zapustil delo na dan, ko ga je Čebul oklofufal in da je zanemaril delo na dan razprave, ker ni prošil za dopust.

Deželna sodnija in najvišje sodišče pa sta bila drugega mnenja: Žabkar je odslovil vajenca ne za to, ker je delo zapustil, marveč zato, ker je tožil Čebula; tako ravnanje delodajalca pa je po postavi neutemeljeno.

Glejte, dragi tovariši, kaj bi rekli, če bi bila vajencu usesna mrena počila, ali če bi bil dobil kako drugo telesno poškodbo? Kaj bi pomagalo vajencu, tudi če bi bil Čebul obsojen na vesalo? S pretepanjem se gotovo ne vzgaja vajencev.

In sedaj pa stavka sama! «Abgekartet», bi dejal Nemeč. V ponedeljek-13. t. m. zjutraj je prišel vajenec Jančigaj v spremstvu svojega očeta v tovarno, da po osemmesecni dobi nadaljuje učenje — po razsodbi najvišjega sodišča mora g. Žabkar izpolnjevati učno pogodbo. Počakala sta g. Žabkarja, ki je fantu velel, da naj gre v delavnico na delo. Med razgovorom z delovodjem začne predelavec S. mahati s suknjo v roki in vpil: «Proklete slape, ali se bojite» in s tem pozove na stavko. G. Žabkar reče vajencu, da naj gre po advokata in naj se z njim vrne, češ, zaradi tebe so delavci ustavili delo. Na to se sam napoti v mesto in sreča g. obrtnega nadzornika Sandručka. V imenu mladinske zveze sem jaz posredoval za vajenca in pogajanja so se vršila do 1/12. ure dopoldne; vam na ljubo je vajenec prošil za dopust, da se zadeva na obe strani povoljno reši. — Stavka ni bila naperjena proti vajencu, ampak Črgonja in Strukelj sta hotela Žabkarju odkriti svoje dobro srce — če sta mu s tem nakopala novih stroškov in sebi neprijetnih sitnosti, ju ne briga. Vam pa povem: Če je Črgonja prirastel Žabkarju na srce, ni Vam treba Črgonji na ljubo sebi v škodo proti vajencu stavkati.

Ljubljana, 27. septembra 1909

Josip Berdajs.

Cerkve in delavstvo.

Govoril na sestanku slovenske „Svobodne Misli“ na Jescenicah g. JUC. Lenart Lotrič, dne 12. septembra t. l.

Dalje in konec.

Večino narodov se je pokristjaniilo z nasiljem. Križ in meč sta bila vedno v medsebojni zvezi.

Duhovniška in plemenitaška kasta sta vzeli narodom svobodo. Vsa moč, pravo, imetje je bilo v rokah teh dveh kast. — Iz prej svobodnih narodov so postali podložni narodi brez pravic, brez svobode in imetja. — Ljudstvo se je nahajalo v politični, gospodarski in duševni sužnjosti. Cerkve sama je imela v svoji oblasti dve tretjini premoženja cele Evrope. Prej svobodni narodi so postali, ko se jih je pokristjaniilo, zaslužjene, brezpravne, vsakega odpora nezmogljene črede. — Cerkve je zagovarjala vedno suženjstvo in podložništvo.

Slavni francoski škof Bossuet zagovarja suženjstvo še v 17. stoletju. Najpozneje se je odpravilo suženjstvo v katoliški Španiji in Braziliji.

Človeške pravice je priborila ljudstvu francoska revolucija, o kateri ne ve duhovščina ničesar dobrega, ampak jo le blati.

Razmerje cerkve k suženjstvu in podložništvu nam jasno kaže njeno nedemokracijsko, njen absolutizem.

Dandanes gre cerkev istotako proti delavstvu. Ona je na strani močnejših, ona gre z delodajalci. — Ustanavlja krščanske organizacije.

Cerkve hoče, da so ji verniki podložni. Zato je v interesu cerkve, da ostanejo mase nezavedne. Neizobražene mase je lahko slepiti. — Cerkve je zato sovražnica prave ljudske izobrazbe in prosvete mas. Ravnotako zahtevajo tudi klerikali skrajšanje šolskega pouka.

Tisti ljudje, ki gredo slepo za duhovniki, so podobni volu, kateremu se vrže čez glavo vrečo, da bi ne videl, kako ga peljejo v mesnico.

Cerkve se boji izobrazbe mas, ker ve, da stoje njeni nauki na zelo slabih nogah.

Če bi se ljudje izobraževali, bi bilo cerkvene vere kmalu konec. Zavedno delavstvo tvori dandanes ogromno večino moderne družbe in ta je v največjem razporu s cerkvijo in njenim naukom. Delavstvo ima v svojem boju za splošno osvobodjenje največjega sovražnika v Vatikanu, v cerkvi in v njeni veri. Zato naj se radikalno proti nji bojuje. Kdor ne mara iz nje iztopiti, naj plača le to, kar zahteva zakon o stolnini. Parola proti duhovnikom naj bo: Nič jim verjeti, nič jim dati. (Havliček.)

Naši duhovniki vedno zabavljajo čez francoske razmere. Te pač ne vzgajajo duhovnov, so pa sreča za francoski narod. Ločeno imajo na Francoskem cerkev od države, a blagostanje in izobrazba je tamkaj gotovo na višku vseh kulturnih držav. Nasproti temu pa je blagostanje in izobrazba v katoliških državah jako žalostna, o komur nam daje najlepši izglede Španija.

Tudi mi moramo stremeti po francoskih razmerah, saj vemo, da je cerkev naša sovražnica in da jo duhovniški negativen stan. Poglejte, kako škodujejo našemu narodu.

V interesu cele družbe je, da se bojuje proti cerkvi, kot zastareli instituciji, ki je v oviro ciljem moderne družbe. Zato pa somišljeniki, izobrazujmo se sami in izobrazujmo druge. In proticerkveni duh bo vedno bolj in bolj vzrnil v ljudske mase. To se godi že danes pred našimi očmi. Ljudstvo se vedno bolj otresa suženjskih spon. Cerkveni in državni dostojanstveniki sami to že priznavajo, seveda z žalostnim srcem. Ti reprezentantje reakcije vidijo, kako se moderna družba odvrča od cerkve in njenih naukov. Proticerkveno gibanje narašča vedno bolj in bolj. Duhovniki sicer trdijo, da je Petrova skala nepremagljiva, toda sami tega ne verujejo, drugače bi ne šli tako strastno v boj proti svobodomislencem, če bi res verovali v božje resnice in božjo vseomogočnost. Oni sami čutijo, da se bliža cerkvi konec. In gotovo bo prišla doba, — kakor trdi odločno češki pisatelj Macher — da bo cerkev položena v muzej; — ostale bodo po nji le še starozitnosti.

Da se to zgodi čimprej, zahteva interes moderne družbe. — Zato pa cerkvi boj in zopet boj.

Naročajte in širite naš list!

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdka za naročanje ozir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8 in 1 kg. 104—88

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnoga, brezbarvnega in barvastega za pode; najcenejša in najboljša.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
l. 1892.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
l. 1892.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

Rdeči Prapor!

Velika in moderna
: zaloga ob'ek :
za gospode, dečke in otroke

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3
: (na vegalu Židovske ulice) :

Strokovnjaška postrežba z izbornimi izdelki po nizkih, stalnih, na vsakem predmetu označenih cenah.

24—24

Naročila po meri točno in priznana dobro.

Telefon št. 177

52—38

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebško in
: češko pivo :**

